

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

GOLA GÓROWSKA

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI

2. Czas powstania

1232 r.; XIX w.; pocz. XX w.

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

obszar wsi

5. Przynależność administracyjna

województwo dolnośląskie

powiat górowski

gmina Góra

6. Współrzędne geograficzne

N: 51°39'43", E: 16°27'58"

7. Użytkowanie obecne

mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

4

Mapa w skali 1:5000 w zał. nr 1.

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwy: Gola (1232, 1253, 1310), Gule (1670), Gola (1678/88), Guhlau (1791, 1845)

Historia: Wieś o metryce średniowiecznej (pierwsze wzmianki – 1232 r.). W poł. XVIII w. istniejący we wsi folwark szlachecki stanowił własność hrabiego von Burghaus, wśród mieszkańców wsi wymieniano 2 kmieci, 12 zagrodniczych i chałupniczych rodzin. Przed 1791 r. właścicielem dóbr był hrabia von Kalckreuth, wówczas wśród mieszkańców wsi odnotowano 7 kmieci, 3 wolnych i 8 omłockowych zagrodników, 3 chałupników.

Przed 1830 r. majątek przeszedł na własność radcy prawnego o nazwisku Seibt, przed 1845 r. stał się własnością nieznanego z imienia Franzky'ego, a w okresie od 1868 r. do l. 30-tych XX w. należał do rodziny von Wangelin. W XIX w. w majątku odnotowano funkcjonowanie siedziby szlacheckiej. Przed 1937 r. dobra przeszły na własność państwa, które dokonało ich parcelacji. W XIX w. Gola posiadała własną szkołę ewangelicką. W l. 30-tych XX w. na pld. - zach. krańcu wsi zbudowane zostały trzy zagrody, przeznaczone prawdopodobnie dla niemieckich osadników.

Gola Górowska jest wsią, w typie ulicówki z długim nawsiem, w obrębie którego znajdują się dwa zbiorniki wodne oraz pojedyncze zabudowania. Dawny folwark, zachowany do dziś w szczątkowej formie, ulokowany był przy pln. - zach. krańcu nawsia. Historyczną zabudowę wiejską tworzą, sytuowane przy drodze i po wsch. stronie nawsia zagrody z obiektami pochodzącymi z k. XIX, pocz. XX w. Są to skromne budynki murowane o prostych, zwartych bryłach, opartych na rzutach wydłużonych prostokątów, kryte stromymi dachami dwuspadowymi, z pokryciem z dachówki karpiówki w kolorze ceglonym matowym, o elewacjach wykończonych tynkiem, rzadziej ceglane. W zespole budowlanym miejscowości obecnie wyróżniają się dobrze zachowane zagrody nr 1 i nr 32 oraz historyczna wieżowa stacja transformatorowa.

Na wsch od wsi, na wysokości zagrody nr 32, w zagajniku leśnym znajduje się cmentarz ewangelicki pochodzący z poł. XIX w.

Istniejące zagrożenia: rozbórka historycznej zabudowy, przebudowa historycznych obiektów w sposób powodujący naruszenie ich tradycyjnych wartości, lokowanie nowych obiektów w obszarach i w sposób naruszający historyczną kompozycję oraz układ, w miejscach historycznie nieuzasadnionych, w szczególności na zatylach działek, budowa nowych obiektów w ahistorycznej formule, z zastosowaniem materiałów wykończeniowych i kolorystyki obcej lokalnej tradycji budowlanej.

Postulaty konserwatorskie: zachowanie i rewaloryzacja historycznej kompozycji i układu przestrzennego wsi, rozplanowania dróg, placów, przebiegu linii zabudowy, historycznych podziałów funkcjonalnych, prowadzenie działań i robót budowlanych w obiektach historycznych zgodnie z zasadami ochrony zabytków, w nowych obiektach kontynuacja lokalnej tradycji budowlanej w zakresie kompozycji przestrzennej lokalizacji, skali, gabarytów, rozplanowania, formy architektonicznej, zastosowanych materiałów wykończeniowych, zachowanie i utrzymanie historycznych wyróżników przestrzennych, w tym formuły nawsia ze zbiornikami wodnymi, stacji transformatorowej.

Bibliografia, źródła:

Gmina Góra. Studium środowiska kulturowego, M. B. Czystoń, D. Wiśniewska, E. Dymarska, Wrocław 2006,

archiwum zakładowe DWKZ

Materiał kartograficzne

Messtischblatt – nr 4364 arkusz SCHÜTTLAU 1933 r.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

mgr Beata Basa Miodyńska
sierpień 2024 r.

